

Nr 330.

Av herr **Albertsson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.*

I anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 230 får undertecknad framhålla följande:

Vid 1938 års riksdag väcktes av undertecknad m. fl. en motion med hemställan att Kungl. Maj:t måtte låta föranstalta om en skyndsam utredning rörande möjligheten att åstadkomma en jämnare och rättvisare fördelning av jordbruksstödet, särskilt med tanke på småbrukets svårigheter, samt att förslag i frågan skulle framläggas till innevarande års riksdag.

Med tillfredsställelse noteras, att Kungl. Maj:t förra våren tillsatte en jordbruksutredning med direktiv som innesluta ovannämnda och övriga önskemål om utredning. De åtgärder, som nu föreslås, syfta också till att lämna en viss hjälp åt småbruket. Framförallt gäller detta förslaget om prisdifferentiering å mjölk. Det är emellertid ofrånkomligt, att det höga priset å brödsäd, majs och oljekakor för många småbrukare, sådana de lantbruksekonomiska förhållandena för närvarande gestalta sig, innebära en fortsatt delvis orättvis belastning. Det torde nämligen vara obestridligt, att en hel del småbrukare träffas av denna belastning utan att kompenseras av de nu föreslagna förändringarna i mjölkregleringen. För deras del kommer det nu föreliggande förslaget till fortsatta stödåtgärder för jordbruket följaktligen icke att nämnvärt förbättra det ekonomiska läget. Resultatet blir i stället för en stor del av dem endast eller i huvudsak, att den mjölk, det fläsk och de ägg, som de producera och förbruka i det egna hushållet, fortfarande bli avsevärt fördyrade.

En bedömning av denna fråga måste nämligen ske mot bakgrunden av de olika ekonomiska och sociala förhållanden, som råda bland vår jordbrukande befolkning inom olika landsdelar och vid jordbruk av olika slag. Hela antalet jordbruksfastigheter med mindre än 10 har åker är cirka 330,000, motsvarande ungefärligen lika många familjer. Av dessa ha cirka 121,000 endast 2 har eller därunder. Gemensamt för de flesta av denna folkgrupp är att de endast i undantagsfall kunna skaffa sig nöjaktig inkomst enbart genom produktion och försäljning av livsmedel. På samma gång som jag konstaterar detta måste det omedelbart tilläggas, att det aldrig kan falla någon in att så skulle kunna eller bära ske. Ur denna siffra

kan därför endast dragas den slutsatsen, att större delen av de människor, som statistiskt hänföras till jordbruksbefolkningen, icke äro renodlade livsmedelsproducenter. Man finner i stället hos huvudparten av jordbruksbefolkningen en kombination av jordbruk och skogsbruk, jordbruk och hantverk eller jordbruk och lönearbete av olika slag. Dessa inkomstkombinationer förekomma i alla möjliga sammansättningar. I många fall är förtjänstarbetet så dominerande, att jordbruket icke spelar någon avgörande roll, och i andra fall är det tvärtom så, att arbetsförtjänsten blir ett litet och osäkert tillskott till den inkomst, som jordbruket giver. Det finns emellertid stora grupper av småbrukare, som normalt måste grunda sin inkomst på både arbetsförtjänst och på inkomster av jordbruket, och vars ställning är sådan, att varje minskning i inkomsterna eller fördyring av levnadsomkostnaderna innebär stora svårigheter för respektive familjer.

Denna folkgrupp, som inte kan siffermässigt avgränsas, är för närvarande utsatt för ett dubbelsidigt tryck. Den praktiska erfarenheten såväl som en mängd utredningar ha vitsordat, att den tekniska utvecklingen och den fortgående arbetsfördelningen berövar det mindre jordbrukets utövere alltmera av de arbetsområden, vilka tidigare tillhört dem. En motsvarande svårighet möta dessa jordbrukare i den nu tillämpade jordbruksregleringens verkningar. De direkt eller indirekt fördyrade produktionskostnaderna i jordbruket pålägga dem ökade utgifter, som icke i deras hushållning motsvaras av ökade inkomster. Utan tvivel stå vi här inför ett av de största och mest svårlösta problem i vårt land. Och det blir inte mindre svårlöst om man söker skjuta ifrån sig det näringspolitiska ansvaret för denna grupp inom svenskt näringsliv under hänvisning till att det är ett *socialt problem*. Man kommer nog sanningen närmast, om man säger, att vi här ha att göra med en mycket komplicerad ekonomiskt-social fråga av betydande omfång. Den kan icke renodlas och icke lösas med något enstaka radikalt ingripande i näringslivet.

Alla äro vi överens om att denna folkgrupp efter hand måste minskas genom komplettering av ofullständiga jordbruk. Det blir emellertid en ringa hjälp i dagens bekymmer. För överskådlig tid ha vi att räkna med en stor folkgrupp, som varken kan hänföras till arbetareklassen eller till bondeklassen i egentlig mening. Helt kunna de ej vara någondera, men för sin existens äro de tvingade att kräva sin andel i både arbetsmarknaden och i livsmedelsmarknaden. De kunna göra detta med obestriddlig historisk rätt, då den allmänna opinionen och statsmakterna under flera decennier erkänt och befordrat en dylik yrkeskombination bland landsbygdens småfolk. Detta har givetvis i sin tur berott på ekonomiska förhållanden, som tidigare förefunnits i vårt land, och i viss utsträckning alltjämt äro för handen.

Vid en bedömning av jordbruksregleringens stöd åt eller belastning av

olika grupper blir det därför mycket vanskligt att skilja på jordbrukare i egentlig mening och sådana, som hava sin egentliga försörjning utanför jordbruket. Självfallet kan man inte kräva att alla, som ha ett ofullständigt jordbruk, därifrån skola erhålla ett stöd av sådan omfattning. Däremot torde det vara ekonomiskt nödvändigt och logiskt riktigt, att den, som har ett stödjordbruk eller ett ofullständigt jordbruk, beredes tillfälle att rationellt utnyttja detta och därifrån erhålla bästa möjliga inkomst i förhållande till dess storlek. Den som sedan gammalt haft halva sin inkomst av jordbruk har alltså enligt min mening samma rätt att inom jordbruksregleringen åtnjuta skydd för denna del av sin inkomst som den större jordbrukaren för sin näring.

Sett mot denna bakgrund måste det nu föreliggande förslaget framstå som en visserligen något minskad men ändå fortsatt orättvisa mot en del av landsbygdens småfolk. Särskilt gäller detta påstående de småbrukare, vilkas produktion till större del förbrukas i det egna hushållet. Därför bör den av reservanterna inom jordbruksutredningen framförda tanken att göra något mera för denna grupp ej lämnas obeaktad.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t i proposition nr 284 vid 1937 års riksdag yttrade följande om jordbruksregleringens sammanhang med lantarbetarlönerna: »Det torde råda enighet därom att arbetstidsbegränsningen vid jordbruket icke får tillåtas medföra en sänkning av lantarbetarnas lönestandard och vid stödåtgärdernas utformning bör hänsyn tagas till ifrågakvarande kostnadsökning för undvikande av att arbetstidsbegränsningen medför ett försämrat ekonomiskt läge för jordbruket, vilket med säkerhet skulle återverka även på lantarbetarnas försörjningsmöjligheter». Då riksdagen år 1937 anslöt sig till denna ståndpunkt förefaller det logiskt att inga medel lämnas oförsökta, när det gäller att skydda och förstärka de småbrukares levnadsstandard, som i vissa fall är lägre än lantarbetarnas.

Det av reservanterna framförda förslaget innebär en uppdelning av småbrukarna efter en inkomstgräns, som satts till 1,500 kronor. Enligt undertecknads åsikt kan en uppdelning på detta sätt ej leda till full rättvisa samtidigt som den är svår att kontrollera, och möjligen också komme att menligt inverka vid avgivandet av inkomstdeklaration.

Då den i kungliga propositionen föreslagna återbäringen av mjölkavgifterna 2 öre per kg är avsedd att gälla för alla mjölkproducenter, torde också en lättnad i kraftfoderpriserna böra gälla lika för alla och begränsningen grunda sig på den brukade arealen.

Med utgångspunkt från att småbrukare i medeltal hålla en ko per har åker föreslår undertecknad sålunda,

att en var jordbrukare, som enligt sist avlämnad fastighetsdeklaration innehar och brukar 1 har åker och därutöver samt därå såsom husdjur har nötkreatur, svin eller höns, äger inköpa 200 kg valfritt kraftfoder per har

åker intill en kvantitet av 1,000 kg utan att därå behöva erlægga någon kraftfoderavgift. Den minskning i inflytande kraftfoderavgifter, som härigenom uppstår, torde böra täckas genom motsvarande höjning av densamma i enlighet med utredningsmajoritetens förslag.

Då förut angivna frikvantitet komme att tillfalla alla jordbrukare oavsett brukens storlek, skulle en av föreliggande förslag betingad höjning av avgifterna endast för de största arealinnehavarna innebära en ökning av medelpriset å kraftfoder.

Förslagets tekniska och praktiska utformning torde böra överlämnas till Kungl. Maj:t.

De farhågor som uttalats att förslag i nu angiven riktning skulle stegra produktionen förefalla mig mycket överdrivna, då den ökning, som eventuellt åstadkommes, endast delvis marknadsföres.

Med stöd av vad ovan anförts får jag hemställa, att riksdagen måtte besluta

1. att, utöver vad i kungl. propositionen nr 230 föreslagits, bifalla det förslag till rabatt å kraftfoder till förmån för de mindre jordbrukarna, som föreslagits i reservationen till jordbruksutredningens utlåtande den 29 december 1938 med de ändringar, som ovan angivits;

2. att uppdraga åt Kungl. Maj:t att närmare utforma förslaget i tekniskt hänseende; samt

3. att erforderliga medel skola utgå ur jordbrukets prisregleringsfond.

Stockholm den 21 april 1939.

Eskil Albertsson.
